

miljøpartiet
de grønne

tromsø

VALGPROGRAM

2019-2023

#FORMENNESKER OG MILJØ

INNHOOLD

Innledning	3
FNs bærekraftsmål for Tromsø	4
Tromsøsmål 1: Redusere forskjeller og bekjempe fattigdom	5
Tromsøsmål 2: Sunn og bærekraftig mat	6
Tromsøsmål 3: God helse og livskvalitet for alle	7
Tromsøsmål 4: En God skole og kreativ oppvekst	9
Tromsøsmål 5: Frihet og like rettigheter for alle	12
Tromsøsmål 6: Meningsfull fritid og mangfoldig kulturliv	14
Tromsøsmål 7: Grønn og trygg transport for alle	16
Tromsøsmål 8: Anstendig og bærekraftig arbeidsliv	19
Tromsøsmål 9: Innovativt næringsliv og solid infrastruktur	21
Tromsøsmål 10: Levende nærmiljø	23
Tromsøsmål 11: Lavere forbruk - økt glede	25
Tromsøsmål 12: Et klimaregnskap som går i balanse	26
Tromsøsmål 13: Rent vann og rent hav	28
Tromsøsmål 14: Respekt for dyr og natur	29
Tromsøsmål 15: Naturen som kilde til livskvalitet	30
Tromsøsmål 16: En ny politisk kultur	32
Tromsøsmål 17: Et arktisk forbilde i verden	33
Valglisten	34

INNLEDNING

Miljøpartiet De Grønne har de siste årene endret den offentlige og den politiske debatten, og Kommunestyret i Tromsø har fattet en rekke gode og framtidsrettede vedtak etter initiativ fra De Grønne. I løpet av de aller siste årene har partiet hatt en stor økning i antallet potensielle velgere og medlemmer.

Nå er vi klare til å ta et større ansvar for styringen av vår kommune.

Vi ønsker å gjøre det i samarbeid med de partiene som gir oss mest gjennomslag for vår politikk.

Vi ønsker å samspille med innbyggerne, næringslivet, organisasjoner og fagmiljøer. Vårt mål er å skape et grønt taktskifte for Tromsø.

Å gjøre Tromsø mer bærekraftig handler ikke bare om kutt i klimagassutslipp.

Vi vil gjøre det som skal til for å skape en hel kommune, by og land, som er bra både for økosystem-, dyre- og folkehelsen. Programmet vårt er inspirert av FNs 17 bærekraftsmål. Vi har formulert 17 Tromsøsmål som gir en ny og konstruktiv tilnærming til kommunens økologiske og økonomiske bærekraft. Vi skal skape en kommune med levende nabolag, der færre er ensomme og vi har mer tid til venner og familie. Der ungene kan leke trygt ute og gå og sykle til skolen med frisk luft i lungene. En kommune hvor vi fortsatt kan gå tur i Tromsømarkas unike natur, bade i elver og fiske i fjordene. En kommune som tar sin del av ansvaret for en verden der færre drives på flukt, der vi reduserer klimagassutslippene og sikrer sunne økosystemer, slik at også de som kommer etter oss kan få gode liv.

Tromsø, den arktiske hovedstaden, skal utmerke seg som en god kommune for mennesker, dyr og miljø!

Godt valg.

Med vennlig hilsen

Barbara Vögele, ordførerkandidat

Miljøpartiet De Grønne Tromsø

FNS BÆREKRAFTSMÅL FOR TROMSØ

Tromsøsmål 1: Redusere forskjeller og bekjempe fattigdom.

Tromsøsmål 2: Sunn og bærekraftig mat.

Tromsøsmål 3: God helse og livskvalitet for alle.

Tromsøsmål 4: En god skole og kreativ oppvekst.

Tromsøsmål 5: Frihet og like rettigheter for alle i regnbuebyen Tromsø.

Tromsøsmål 6: Meningsfull fritid og mangfoldig kulturliv.

Tromsøsmål 7: Bærekraftig, utslippsfri og trygg transport for alle.

Tromsøsmål 8: Anstendig og bærekraftig arbeidsliv.

Tromsøsmål 9: Innovativt næringsliv og solid infrastruktur.

Tromsøsmål 10: Levende nærmiljø og gode nabolag.

Tromsøsmål 11: Bærekraftig forbruk og sirkulær økonomi.

Tromsøsmål 12: Et klimaregnskap i balanse

Tromsøsmål 13: Rent vann, rene havnebassenger og fjorder.

Tromsøsmål 14: Respekt for dyr og natur.

Tromsøsmål 15: Naturen som kilde til livskvalitet.

Tromsøsmål 16: En ny politisk kultur.

Tromsøsmål 17: En storartet kommune for egne innbyggere, tilreisende gjester og verden forøvrig.

<https://www.fn.no/Om-FN/FNs-baerekraftsmaal>

TROMSØMÅL 1: REDUSERE FORSKJELLER OG BEKJEMPE FATTIGDOM

Tromsø er en fantastisk kommune å bo i for de aller fleste - men ikke alle har de samme mulighetene for et godt liv. Det er vårt felles ansvar å sørge for at alle Tromsøværingene har mulighet til å leve et godt liv, uavhengig av hvor de har vokst opp og hvem som er foreldrene deres. Sosialhjelp skal være på SIFO-nivå¹.

Gi flere grupper mulighet til inntekt

- Vi vil jobbe for flere arbeidsplasser for ungdom og andre som har falt utenfor arbeidslivet.
- Vi vil få på plass flere varig tilrettelagte arbeidsplasser for mennesker som er uføretrygdet
- Vi vil at kommunen går foran i ansettelse av mennesker med funksjonsnedsettelse
- Vi ønsker at Tromsø kommune skal være en foregangskommune når det gjelder å ansette innvandrere.
- Vi ønsker at Tromsø skal bli en prøvekommune for en ordning med klimabelønning.

Alle skal ha tilgang til barnehage og SFO

- Vi vil redusere barnehageprisen for alle familier i Tromsø.
- Vi vil at søskenmoderasjon skal gjelde på tvers av barnehage og SFO².

Rimelige fritidsaktiviteter for barn og unge

- Vi ønsker å etablere flere utleiesentraler for utstyr, også i distriktene.

Mindre forskjellsbehandling på boligmarkedet

- Mange lavinntektsfamilier opplever diskriminering på leiemarkedet. Blant mange utleieryere er det liten aksept for NAV³-garanti som erstatning for depositum. Dette legger forholdene til rette for at andre utleieryere kan spekulere i å sette ekstra høy leiepris for boliger der NAV-garanti aksepteres. Vi vil ta initiativ til strengere tilsyn av det private utleiemarkedet og utrede tiltak i dialog med relevante aktører.

Fortsatt eiendomsskatt

- Vi vil videreføre eiendomsskatten på dagens nivå.

Flere offentlige drikkefontener og toaletter

- Vi vil ha flere offentlig tilgjengelige vannfontener med gratis vann.
- Vi vil ha langt flere lett tilgjengelige toaletter rundt omkring i byen og ved utfartssteder i hele kommunen.

1 SIFO-nivå: referansebudsjettet utarbeidet av Forbruksforskningsinstituttet SIFO.

2 SFO: SkoleFritidsOrdnningen

3 NAV: Arbeids- og velferdsetaten

TROMSØMÅL 2: SUNN OG BÆREKRAFTIG MAT

Tromsø har et yrende restaurantliv, med et stigende fokus på høy kvalitet og lokal produksjon. Samtidig opplever flere å få servert uappetittlig og usunn mat i kommunens regi. Ved å fokusere mer på lokalt produsert fisk, kjøtt og grønnsaker, og ved å redusere matsvinn, kan vi få bedre og sunnere mat, sikre bedre folkehelse og bedre dyrevelferd samtidig som vi reduserer vårt fotavtrykk.

Kommune og stat som pådriver for sunnere mat

- De Grønne vil sikre at det serveres i større grad fisk og at det alltid er et velsmakende og fullverdig vegetarisk alternativ i kommunens kantiner og institusjoner.
- Vi vil at maten på sykehjem lages på institusjonenes egne kjøkken, med mulighet for beboere til å delta i matlagingen.
- Innbyggere kommunen har daglig omsorg for skal få servert mat som er i tråd med deres matvaner.

Ingen matsvinn

- Vi vil støtte aktører som fordeler mat som ellers ville blitt kastet, og støtte tiltak som viser det positive ved å spise og lage gode måltider av restemat.
- Matsvinn fra Tromsø kommunes egne virksomheter bør være null innen denne perioden.

Et sunt landbruk

- Vi vil etablere en verneplan for matjord, og vi vil legge til rette for flere arenaer der lokalprodusert mat kan komme Tromsø-befolkningen til gode.
- De Grønne vil jobbe for at kommunen styrker innkjøp av matvarer hos lokale produsenter ved å forankre det i sitt innkjøpsreglement.
- Vi vil støtte lokale initiativer til grønne møteplasser og matglede.
- De Grønne ønsker at tilbudet om parsell- og skolehager for befolkninga i Tromsø styrkes.
- Samarbeid mellom kommunen og Holt Læringstun, som er en viktig arena for utvikling av urban matproduksjon i Tromsø, må styrkes.

TROMSØMÅL 3: GOD HELSE OG LIVSKVALITET FOR ALLE

God folkehelse krever at kommunen ikke utelukkende fokuserer på lovpålagte oppgaver. Det må også legges til rette for at befolkninga kan oppleve og delta i kultur-, idretts og organisasjonslivet. At det er gode møteplasser og infrastruktur for uorganiserte aktiviteter som turstier, lysløype, svømming, torg med mer. Og at det er velfungerende lokalmiljøer i hele kommunen.

Luft, støy og trafikkulykker.

- Alle skal kunne puste ren og trygg luft. Tromsø kommune skal ha på plass raskest mulig en handlingsplan og en beredskapsplan for håndtering av lokal luftkvalitet (svevestøv og NOx⁴).
- Tromsø kommune må se til at all planlegging i kommunen legger støv- og støyproblematikk til grunn og iverksette avbøtende tiltak i utsatte områder.
- Vi vil gå imot at det planlegges boliger, barnehager og institusjoner i områder der luftkvaliteten ikke er nede på et trygt nivå, jfr helsemyndighetenes kriterier.
- Vi vil innføre miljøfartsgrense på flere veier.
- Vi vil fase ut bruken av piggdekk for å redusere svevestøvet.
- Kommunen bør ta initiativ til at røyking på offentlige uteområder i kommunen ikke tillates.

Sykehjem og omsorgsboliger

- Det bør ikke være et politisk mål å ha et visst antall sykehjemsplasser, men derimot at de med behov kan få sykehjemsplass når de trenger det.
- De som ikke trenger sykehjemsplass skal kunne få bo hjemme eller i tilrettelagte boliger i trygge, hjemmевante rammer med god bistand.
- Rehabilitering skal skje i rehabiliteringsenheter og ikke på sykehjem.
- For å dekke behovene for omsorgsnivåene under sykehjemsplass, trengs flere omsorgsboliger
- Flere nye boliger for eldre bør samlokaliseres med andre boformer og grupper, som eksempelvis studenter og barnefamilier.

Helsetilbud av høy kvalitet

- Helsetilbud skal holde samme høye standard i hele kommunen for å sikre lik kvalitet.
- Vi vil jobbe for en nøye gjennomgang av medisinbruk i kommunal omsorg, der hovedmålet er best mulig livskvalitet.
- Vi må tilby faste team for hver bruker for å øke trygghet og kontinuitet i hjemmetjenesten.
- Vi ønsker en utvidelse av ordning om brukerstyrt personlig assistanse (BPA).

Seksuell helse og identitet

- Vi vil legge til rette for at man kan leve godt og trygt med sin seksuelle identitet også som

---

4 NOx: Nitrogenoksid.

aldrende, ved å kreve god LHBTIQ-kompetanse generelt blant ansatte i eldreomsorgen.

- Vi vil styrke kommunens arbeid for grupper som er særlig sårbart for overgrep, som barn, eldre og mennesker med nedsatt funksjonsevne. I dette arbeidet inkluderes forebyggende og anti-diskriminerende tiltak, folkeopplysning og rådgivning for alle profesjoner som arbeider med mennesker.
- Alle unge i Tromsø bør tilbys gratis prevensjon og nødprevensjon, også de under 16 år.

Bedre psykisk helsevern

- Vi vil senke terskelen for behandling av psykiske lidelser ved å jobbe for økt grunnbemanning i helse- og omsorgssektoren, utvidelse av rask psykisk helsehjelp, ambulant akutteam og brukerstyrte innleggelse.
- Vi vil bedre tilbudet om oppsøkende og helhetlige tjenester til mennesker med alvorlige psykiske lidelser.
- Vi vil jobbe for en handlingsplan for forebygging mot selvmord og selvskading.

Omsorg og helsehjelp for mennesker med rusproblemer

- LAR-systemet bør være lettere tilgjengelig for de som ønsker det og leger må få bruke sitt faglige skjønn til å medisinere og substitusjonsbehandle.
- Vi vil teste ut sprøyterom og åpne røykerom.

TROMSØMÅL 4: EN GOD SKOLE OG KREATIV OPPVEKST

Grønn politikk har framtidige generasjoner i sentrum. Barna er vår viktigste ressurs og vårt samfunnsansvar er å skape et godt liv for framtidige generasjoner. Ved å fokusere mer på ulike former for læring gjennom faglig fordypning, lek og aktiviteter - og mindre på målstyring i barnehage og skole - legger vi grunnlaget for god læring gjennom livet.

Barnehage

- Barn skal først og fremst gå i barnehage i eget nærmiljø, og søsken skal sikres mulighet til plass i samme barnehage.
- Alle barn i Tromsøs barnehager skal bli kjent med eget nærmiljø og mulighetene for aktivitet i fritid og friluft der de bor.
- MDG ønsker å øke den økonomiske støtten til barnehagene tilsvarende kravet i den nye bemanningsnormen.

Undervisningen

- Vi vil ha leken tilbake i førerettet i førsteklasse, sånn at det første året på barneskolen brukes til lekbasert førskole.
- Skolene bør også bruke alternative læringsformer og aktivitetsbasert undervisning på alle trinn i grunnskolen.
- Skolen må også fokusere på god undervisning i de tradisjonelle skolefag; spesielt innen morsmålsundervisning og matematikk.
- Vi ønsker å involvere skolene i større grad i de store politiske prosessene som for eksempel Klima-, miljø- og energiplanen, samt Kystsoneplanen og kommuneplanens areal- og samfunnsdel.

Skolemat for helse, læring og sosial utjevning

- Elever i Tromsøskolen skal ha en god spisepause, måltider som fremmer matglede, sosialt samvær, trivsel og helse, og for elever i barneskolen: tilsyn fra en voksen under måltidet.
- MDG ønsker å innføre gratis, miljøriktig og sunt måltid for elevene i grunnskolen.

Et svømmedyktig Tromsø

- Alle barn skal i løpet av grunnskolen lære å svømme. Derfor vil vi ha et løft av svømmeundervisningen.

Lærerne skal ha mer tid til barna

- Vi vil gi de voksne i skolen mer tid til å samarbeide og til å lytte til barna.
- Skolen må sikre lærernes kompetanse gjennom etterutdanning og faglig utvikling.

- For å sikre klasserommet som en arena for læring, samhold og undring vil vi jobbe for å øke lærertettheten i klasserommet.
- Det bør være mye større fokus på inkludering av alle elever i undervisning. Undervisning av elever med funksjonsnedsettelse i klassen bør styrkes, og lærere bør gis nødvendig faglig ballast.
- Vi mener at nettvett bør ligge til grunn for bruk av teknologi i alle fag

Barna skal ha mer fritid

- Vi vil ha leksefri skole i 1.-4. klasse.
- Alle elever med ønske eller behov skal få leksehjelp gjennom hele grunnskolen fra 4.-10. klasse.
- Vi vil gå imot heldagsskolen og vil at SFO skal være en arena for lek, sosialt samvær og fysisk og kulturell utfoldelse.

Barna skal få tilpasset opplæring

- Skolen skal være stimulerende for alle elever, enten de ligger på et annet faglig nivå enn sine jevnaldrende eller trenger særlig tilrettelegging av undervisningen. Dette krever differensiert undervisning og nytenkning.
- Skoler som har psykososiale utfordringer, samt høyt antall elever som sliter med skolearbeidet, skal få styrket veiledning og oppfølging.
- Vi vil også sikre at barn med funksjonsnedsettelse er likeverdige medlemmer av sitt klassemiljø, på alle skoler.

Flere voksne med tid til barna

- Økt fokus på psykisk helse i skolehelsetjenesten er viktig, samt et tettere samarbeid mellom skolehelsetjenesten og eksterne tjenester.
- Vi vil også styrke rådgivertjenesten og flere miljøarbeidere inn i skolen.
- Alle skoler bør ha en heltidsansatt helsearbeider eller tilgang på ambulant team.
- MDG ønsker et godt samarbeid mellom skole og barnevern, politi og lignende etater.

Forebygging av frafall

- Vi vil ha flere praktiske og estetiske valgfag, samt etablere flere lærlingeplasser i offentlige etater.
- Vi vil ha en større satsing på ungt entreprenørskap på alle ungdomsskoler i Tromsø.
- MDG ønsker å jobbe i samarbeid med fylket for at fagskoletilbudet i videregående skole bør styrkes og utvides.

Et barnevern for alle

- Barnevernet skal ha tettere dialog og samarbeid med skole og barnehager.
- Kommunen skal ansette flere personer, og rekruttere flere fosterfamilier, med minoritetsbakgrunn i barnevernet.

- Vi vil ha mer bruk av familieråd og mulighet for akutt plassering i storfamilien.
- Vi vil forsterke oppfølgingen av fosterfamilier og beredskapsfamilier, samt skaffe flere besøkshjem.
- Vi vil forsterke oppfølging av voksne mellom 18 og 23 som var i barnevernets omsorg.

Mer funksis⁵- og regnbuekompetanse⁶ i det offentlige

- Vi vil at alle kommunens ansatte som jobber med innbyggerkontakt eller LHBTI-spørsmål skal delta på kompetansehevende tiltak innen emnet.
- Vi vil styrke den kommunale kompetanse rundt forskjellige utfordringer mennesker med nedsatt funksjonsevne har i kontakt med det offentlige. Dette skal skje i samarbeid med organisasjonene og med særlig fokus på ungdom.

Språkopplæring for barn, unge og voksne innvandrere

- Nyankomne flyktninger bør få tilbud om å hospitere i deler av den ordinære videregående opplæringen som en del av språkopplæringen, hvis de ønsker det.
- Innvandrere med hørselshemninger må sikres tilstrekkelig mulighet til å lære både norsk og norsk tegnspråk.
- Barnehager og skoler skal ha fokus på språkutvikling og bruke barnas hjemmespråk som en ressurs i arbeidet. Flerspråklighet skal verdsettes og støttes i tillegg til norsk undervisning.
- Det må opprettes en rolle som tolkekoordinator som sikrer kontakt mellom hjem og barnehage/skole, og som har ansvar for å skaffe tolk når det trengs.
- Det skal finnes et øremerket budsjett for tolk som koordinator har tilgang til.

5 Funkis: Funksjonsnedsettelse.

6 Regnbuekompetanse: her som kompetanse på lesbisk, homofil, transpersoner, intersex og skeive.

TROMSØMÅL 5: FRIHET OG LIKE RETTIGHETER FOR ALLE

Tromsø er kjent som en inkluderende og menneskevennlig by og det er viktig at dette følges opp og utvikles videre. Fra gammelt av har ulike nasjonaliteter og folk satt sitt preg på byen; dette gjelder først og fremst fra folk som bor på nordkalotten, men også fra andre deler av verden som er kommet hit gjennom handel og kulturelle aktiviteter.

Tromsø er også en samisk by.

- De Grønne vil styrke avtalen mellom kommunen og Sametinget, hvor kommunen skal ha en proaktiv rolle til samiske spørsmål.
- De Grønne er positiv til et samisk hus og samiske barn og ungdom skal ha gode tilbud i barnehage og skole.
- Vi vil utvide prosjektet «Språkdusjen⁷» til å inkludere Sommerlyst skole.

Tromsø, Nordkalotten og verden

- De Grønne ønsker at Tromsø kommune støtter kvensk kultur og språk.
- Vi vil jobbe for at arbeidet i integreringsråd i Tromsø kommune styrkes.
- Kommunen skal legge til rette for at alle barn skal kunne lære seg sitt morsmål, og at foreldrenes innsats som språkforbilder blir anerkjent.
- De Grønne støtter etablering av et Internasjonalt Hus.

Likestilling i Tromsø

- De Grønne ønsker å løfte lønnsnivået i kommunens kvinnedominerte yrker.
- For å synliggjøre kvinners plass i byen og historien skal flere gater, plasser og steder i Tromsø få kvinnenavn.
- Gutter og jenter, kvinner og menn, skal ha de samme mulighetene og rettighetene, i barnehagen, skolen, i arbeidslivet og i møte med alle offentlige etater. De Grønne vil jobbe for reell likestilling mellom kjønnene og bekjempe diskriminering på alle områder.

Kamp mot all diskriminering

- Kunnskapen om netthets og hatprat må økes blant både lærere og elever for å trappe opp innsatsen mot dette i skolen.
- Vi må også støtte oppunder de mange frivillige og ideelle aktørene som deler disse målene og sikre ressurser til organisasjoner som arbeider med å fremme toleranse og forebygge rasisme,

Byen under regnbuen

- Tromsø skal øke sin LHBTIQ-kompetanse slik at flere føler seg ivaretatt gjennom skoleløpet, som

⁷ Språkdusjen: er tiltak som skal styrke bruken av samisk språk blant barneskoleelever i Tromsø.

skeiv senior eller i møte med andre kommunale tjenester.

- De Grønne ønsker å styrke dialogen med organisasjoner som jobber for LHBTIQ sine rettigheter. Arbeidet skal sikres ressurser og forutsigbarhet slik at dialog og forståelse skjer på fast basis og i faste former, slik at politikere og administrasjonen får økt kompetanse på området.
- Universell utforming gjør byen bedre for alle
- Vi vil sikre at krav til tilgjengelighet og universell utforming ivaretas i kommunens planer.
- Eksisterende kommunale bygg må gjennomgå for oppgradering til universell utforming. Dette gjelder særlig bygg som kan benyttes til kulturformål i distriktet.
- Mennesker med nedsatt funksjonsevne skal ha samme mulighet til deltakelse i samfunnet og vi vil sørge for et godt utbygd nett av handicap-parkeringsplasser

Frihet fra hindringer

- Alle kommunale dokumenter skal være kjønnsnøytrale og ikke-heteronormative, og alle toaletter i kommunens virksomheter skal være kjønnsnøytrale.
- Vi vil jobbe for utvidelse av tilbudet slik at flere enn de med lovfestet rett tilbys BPA.

Mindre kommersiell reklame og kroppspress i byrommet

- De Grønne vil jobbe for å redusere forbruks- og reklamepress ved å ikke tillate reklame som fremmer urealistiske kroppsidealer, innføre reklamefrie soner rundt skoler og barnehager og for øvrig redusere reklametrykket.
- Flere av dagens reklameflater skal brukes til informasjon fra offentlige virksomheter framfor reklame rettet mot mer forbruk.

Tilrettelegge for alle religioner og livssyn

Kommunen skal legge til rette for at alle har tilgang til bønne-/ seremonirom etter behov og mulighet for en livssynsnøytral samtalepartner, sykehjemsprest eller andre religiøse ledere i livets slutfase.

TROMSØMÅL 6: MENINGSFULL FRITID OG MANGFOLDIG KULTURLIV

Kulturlivet, idrettslivet og frivilligheten skal gi farge og mening til befolkningens hverdagsliv. De skal hver på sin måte være med på å sikre mangfoldet som må prege en god by som Tromsø. Kommunestyret har vedtatt en meget god Kulturplan for perioden 2017 - 2020. De Grønne mener at det er viktig at konkrete tiltak i denne planen iverksettes og vi ønsker at planen også videreføres etter 2020.

Kulturbyen Tromsø

- Bibliotekets og byarkivet sin posisjon i Tromsø må opprettholdes og videreutvikles og det må også arbeides aktivt med å gi gode bibliotek tjenester til de ytre områdene i kommunen.
- Vi vil videreutvikle kulturskolen i omfang og innhold, samt samarbeidet med skoler, og styrke innsatsen ved TVIBIT⁸, Rådstua⁹ og Kulta¹⁰.
- "Den kulturelle skolesekken" og "Den kulturelle spaserstokken" er tiltak som må opprettholdes og videreutvikles.
- Ungdommens kulturkort bør videreutvikles slik at alle ungdom ikke bare får anledning til å oppleve gode kulturtilbud, men også delta aktivt i kulturaktiviteter.

Et variert kulturtilbud

- Det bør vurderes å etablere et kommunalt kulturråd på linje med Tromsø Idrettsråd . Dette skal ha som formål å koordinere kulturaktiviteter og arbeide med å gjøre kulturtilbud tilgjengelig for alle.
- Kulturplanen skal legge til rette for at mennesker med funksjonsnedsetting kan ta del i byens gode kulturtilbud. Oppfølging av dette må prioriteres framover.
- Kommunen må stå ved samarbeidsavtalen den har med store kulturinstitusjoner som Hålogaland Teater og Arktisk Filharmoni.
- Kommunen må styrke innsatsen for freelance kulturutøvelse, festivaler og arrangementer.
- Vi vil involvere ideelle og frivillige aktører i kommunale oppgaver, gjennom forpliktende samarbeid og gjerne flerårige avtaler.

Tromsøs historiske arv og Tromsø sentrum

- Viktige historiske steder og bygninger i Tromsø må ivaretas bedre. Derfor vil vi innføre områdevern for sammenhengende historiske boligstrøk, som legger rammene for videre utbygging. Derfor vil vi innføre områdevern for sammenhengende historiske boligstrøk, som legger rammen for videre utbygging, samt arbeide for å ivareta Alfheim svømmehall, Verdensteateret, Kysten, Rådstua og Kunstforeninga.
- Spesielt er det viktig at det legges til rette for at Skansen-området vedlikeholdes og gjøres

8 TVIBIT: er et ungdomshus i Tromsø, for ungdom mellom 15 og 25 år.

9 Rådstua: er et teaterhus med et særskilt ansvar for fri scenekunst i Tromsø.

10 Kulta: er et scenekunsthus med ulike aktiviteter og kompetanse på tvers av profesjon og alder.

tilgjengelig for byens befolkning.

- Vi er opptatt av å sikre og videreutvikle byens største institusjoner innenfor kunst- og kulturfeltet. Verdensteateret og Perspektivet Museum, felles tomt videreutvikles.
- Vi ønsker mer kunst i gaterommet
- Vi ønsker at kommunen evt. i samarbeid med Fortidsminneforeningen stiller sin fagkompetanse til rådighet når innbyggere ønsker å restaurere sine eiendommer framfor å modernisere.

En sport for enhver smak

- For å tilrettelegge for spontan og uorganisert fysisk aktivitet vil vi bygge flere parkour-, skateanlegg og trenings-/klatrestativer.
- Vi vil redusere pris på halleie og leie på skolebygg.
- I neste periode ønsker vi å fortsette den varierte satsingen på små og store anlegg i Tromsø og sikre flere arealer til studentidretten.
- Vi vil prioriterer breddeidrett framfor toppidrett og satser på folkehelse i en tid der flere og flere beveger seg stadig mindre.
- Arbeidet som Tromsø idrettsråd utfører må styrkes ytterligere.
- Vi ønsker å styrke para-idrett. Deltakelse i idrettsaktiviteter skal ikke være avhengig av funksjonsnivå, og det skal bli lettere for utøvere å få tildelt nødvendig utstyr fra Hjelpemiddelsentralen.

Den skeive kulturbyen

- Vi vil øke bevisstheten rundt LHBTIQ-kulturer, synliggjøre LHBTIQ-perspektiver og støtte skeiv kunst og kultur.

TROMSØMÅL 7: GRØNN OG TRYGG TRANSPORT FOR ALLE

I altfor mange år har Tromsø blitt bygd på bilens premisser. Det har ført til dårlig luft, mye støy, høye klimagassutslipp, dårlige sykkelveier, lange køer, fulle busser og trafikkfarlige områder. Det vil vi gjøre noe med.

Billigere og bedre kollektivtilbud

- De Grønne vil jobbe for opptrapping av kollektivtransporten og ha flere avganger på flere ruter. Hyppigere avganger og mindre ventetid både tidligere på morgenen og senere på kvelden skal prioriteres.
- Vi skal jobbe for prøveprosjekt med hentebusser for de områdene med lav kollektivdekning.
- Kollektivtransport er for lite tilgjengelig for forflytningshemmede og vi skal jobbe for bedre tilrettelegging av bussholdeplasser
- Vi vil redusere billettprisene for kollektivtransport i Tromsø. Vi skal også jobbe for en prøveordning med gratis buss for barn på ettermiddag og honnørkort for personer med årlig inntekt under 200.000 som enten går på dagpenger, AAP¹¹ eller KVP¹².
- Vi vil jobbe for å innføre et pristak for enkeltbilletter per måned.
- Vi vil jobbe for å fjerne aldersgrensen for studentpris.
- De Grønne vil forby røyking ved og i umiddelbar nærhet av samtlige bussholdeplasser.
- De Grønne vil jobbe for å bygge flere busskur og erstatte gamle busskur, samt få montert søppelbøtter ved samtlige busskur og få disse tømt regelmessig.
- I forhandlinger om bompenger skal vi prioritere kollektivprosjekter, og gå mot alle kapasitets- og trafikkøkende veiprojekter.

Bedre vilkår for myke trafikanter

- Vi vil sikre myke trafikanter bedre plass, etablere et sammenhengende nettverk av bilfrie gater og gatetun over hele byen og prioritere trygghetstiltak som bedre belysning og bedre vinterdrift av fortau og sykkelveier.
- Fartsgrensen for bilstene må ned og det skal etableres langt flere fotgjengeroverganger, særlig i forbindelse med naturlige gang- og krysningssaker for gående.
- Vi skal ha en forsøksordning for enkelte gater der vintervedlikehold av fortau prioriteres på formiddagen. Dette for å gjøre det lettere å komme seg fram til fots eller med sykkel
- De Grønne vil etablere en egen gå-satsing som skal forbedre forholdene for fotgjengere, blant annet gjennom bredere og trygge fortau, flere snarveier og prioritering av fotgjengere i overganger og kryss.
- De Grønne skal legge særdeles vekt på tilrettelegging av fortauer og gatekryssinger for forflytningshemmede og svaksynte.

11 AAP: Arbeidsavklaringspenger.
12 KVP: Kvalifiseringsprogrammet.

- Vi vil også etablere en god standard som skal ligge til grunn for planlegging og utbygging for å gjøre det attraktivt å gå. Gangforbindelser skal etableres slik at de legges langs med aktive, grønne og interessante byrom.
- Fotgjengere skal prioriteres foran andre trafikantgrupper, og fotgjengertraseene må brøytes kontinuerlig om vinteren.
- De Grønne vil etablere bilfrie hjertesoner rundt alle byens barneskoler, sette ned fartsgrensene i gatene og satse kraftig på trafiksikkerhetstiltak i hele byen.
- Vi vil at 30-soner skal bli ny standard fartsgrense i byen og at Tromsø skal bli pilotkommune for 20-soner rundt barneskoler.

Sammenhengende sykkelnettverk

- De Grønne skal jobbe for at ingen i de tettbygde delene av kommunen har mer enn 200 meter til nærmeste sykkelvei. Vi vil bygge nye sykkelveier, og prioritere trygge sykkelveier og kryss i hele byen.
- Sykkelveiene må hekles sammen til et sammenhengende, lesbart og intuitivt nett.
- Parallelt med små og midlertidige tiltak ønsker De Grønne en kraftfull satsing på kvalitet på sykkelveiene. Vårt mål er at flest mulig sykkelveier skal være gjennomgående.
- De Grønne vil ha flere sykkelstativ og tilbud om sikker, innelåst sykkelparkering, med låsbare skap for lading av elsykkelbatteri. Vi vil etablere en støtteordning for innelåst sykkelparkering i borettslag og sameier.

Utslippsfri transport

- Vi vil stille høyere krav i reguleringsplaner om at bygg skal ha ladeinfrastruktur.
- Vi vil jobbe for at det blir flere ladepunkter i borettslag, sameier, garasjesameier og bedrifter, samt et sammenhengende ladenett for person- og varebiler i distriktene.
- De Grønne ønsker å etablere ladepunkter ved parkeringsplasser i kommunens friluftsområder og ved populære turmål, slik at flere kan benytte elbil også for å dra på tur.

Biltrafikken skal reduseres

- De Grønne sier ja til bompenger for å tilrettelegge for mindre personbilbruk og prioritere kollektivtransport, syklist, gående.
- Vil vi stimulere til grønnere reisevaner gjennom ulike støtteordninger, som lån av elsykler, gi sykkelgodtgjørelse, tilrettelegge for bildeling og innføre parkeringsgebyr på alle kommunale arbeidsplasser.
- Biltrafikken skal reduseres med minst en tredjedel innen 2030.
- Når teknologien er på plass, vil vi innføre veipricing, hvor man betaler etter hvor mye og hvor man kjører.
- Vi mener at Tromsø ikke trenger en ny Kvaløyforbindelse. Vi vil heller fokusere på etablering av elferger for syklist og gående samt etablering av en brannstasjon på Kvaløya.

Mer effektiv næringstransport

- Vi vil at areal for en mulig jernbaneterminal avsettes i revidert Kommuneplanens arealdel.
- Vi vil etablere dedikerte næringsparkeringsplasser for håndverkere og andre som trenger bilen i sitt daglige virke i de områdene hvor man ønsker å begrense bilbruken.
- Trase for ny innfartsvei til Tromsø må planlegges ut fra behovene til en framtidig jernbane.

TROMSØMÅL 8: ANSTENDIG OG BÆREKRAFTIG ARBEIDSLIV

Økonomisk trygghet og et ryddig arbeidsliv er viktige forutsetninger for et bærekraftig samfunn. Vi er opptatt av politikk som støtter opp under aktiviteter som gir livsglede, tilfredshet og en meningsfylt hverdag også på arbeidsplassen. I deler av næringslivet, og spesielt i Tromsø, brukes ufaglært arbeidskraft med arbeidsvilkår som er uhørt i arbeidslivet for øvrig. Det skal etableres A-krimssenter¹³ i Tromsø og vi skal bruke Oslo-modellen som verktøy for å bekjempe useriøse aktører.

Et seriøst arbeidsliv

- Oslomodellen for kommunale innkjøpskrav for et seriøst arbeidsliv må gjelde for alle deler av næringslivet.
- Dagens krav om 50 % dokumentert fagopplæring skal økes, for å bygge oppunder de seriøse aktørene.
- Vi vil jobbe for at miljø- og bærekrafthensyn i fagopplæringen gis større fokus.
- Brudd på lov og kontraktskrav undergraver hele vår samfunnsstruktur, og Tromsø skal som innkjøper ha nulltoleranse for dette.

Kommunen som foregangsmodell

- Vi vil sikre gode og forutsigbare lønns- og pensjonsvilkår for kommunens ansatte, og fjerne ufrivillig deltid i kommunen.
- Vi vil få på plass flere kommunale lærlingeplasser, traineeordninger og etablere flere ordninger der kommunen tilbyr sommerjobber til ungdom.
- Vi vil å legge til rette for at seniorer som ønsker det kan arbeide i kommunen også etter oppnådd pensjonsalder.
- Vi vil jobbe for forsøk med kortere arbeidstid i kommunen.
- Vi vil innføre fleksitid og mulighet for å arbeide delvis hjemmefra der det passer for arbeidssituasjonen.

Oslo-modellen ved bruk av private aktører

1. Krav om bruk av fast ansatte, i minst 80 prosent stilling, i all hovedsak.
2. Krav om tarifflønn mellom oppdrag i de enkelte tilfellene innleid arbeidskraft må benyttes.
3. Krav om faglærte håndverkere, i minimum 50 prosent av arbeidende timer innen bygg- og anleggsgfag skal utføres av fagarbeidere eller personell med dokumentert fagopplæring.
4. Krav om minimum 10 prosent lærlinger på kontrakter på områder med behov for lærlinger.
5. Krav om at det kun skal benyttes ett ledd underleverandører i vertikal kjede, hvor bruk av innleie regnes som ett ledd.

¹³ A-krimssenter: Arbeidslivskriminalitet-senter er tverretattlig samlokalisering av medarbeidere fra politiet, Arbeidstilsynet, Nav og skatte- og tolletatene.

6. Krav om at bruk av underleverandører og innleie skal ha forhåndsgodkjennelse av kommunen.
7. Krav om at nøkkelpersoner i prosjekter skal forstå og kunne gjøre seg godt forstått på norsk.
8. Krav om HMS-kort¹⁴ fra første dag og system for elektronisk oppfølging av personell/HMSREG¹⁵, samt dokumentert yrkesskedeforsikring.
9. Krav om lønns- og arbeidsvilkår i tråd med allmenngjort, landsdekkende eller lokale tariffavtale.
10. Krav om sporbar betaling til den ansattes bankkonto, og forbud mot kontant betaling.

---

14 HMS-kort: et offisielt ID-kort for de som jobber innen bygge- og anleggsnæringen og renhold i Norge.

15 HMSREG: et informasjonssystem som er utviklet for å motvirke arbeidslivskriminalitet og sosial dumping.

TROMSØMÅL 9: INNOVATIVT NÆRINGS LIV OG SOLID INFRASTRUKTUR

Tromsø har et variert og innovativt næringsliv. Dette driver utviklinga i Tromsø framover og angår derfor oss alle. Tromsø skal ha et næringsliv som er bærekraftig økologisk, sosialt og økonomisk. Det innebærer rettferdige og like vilkår og krav, og kontinuerlig kamp mot useriøse aktører.

Fiskeri- og sjømatnæringen

- Tromsø kommune må legge til rette for at fiskerinæringen har rammevilkår som sikrer en god utvikling; miljømessig, produksjonsmessig og markedsmessig.
- Vi sier nei til nye oppdrettanlegg i Tromsø uten at det er anlegg med null ressurser på avveie, null rømning og null lus.
- Eksisterende anlegg må oppgraderes til samme nivå på disse områdene innen 2030.

Andre viktige næringer

- Vi vil verne matjorda i Tromsø og sier nei til nedbygging av matjord i Tromsø.
- I kommunens arbeid med næringsutvikling og tilrettelegging lokale næringsutøvere med behovene innen følgende områder prioriteres: Sjømat, forskningsbaserte bedrifter innen teknologi, miljø og helse, kultur næringer, kunnskapsintensiv forretningsmessig tjenesteyting, bygg og anlegg, handel, reiseliv, jordbruk og reindrift.
- Reiselivets potensial i Tromsø-regionen må styrkes gjennom å legge til rette for miljø- og klimavennlige tilbud og styrke småskala opplevelsestilbud. Det må arbeides aktivt for at turister ankommer Tromsø på en miljø- og klimavennlig måte. Reisen til og fra må regnes inn i næringens klimabudsjett. Vi ønsker at det innføres en lokal turistskatt, hvor midler fra denne skal brukes til infrastruktur som legger til rette for miljøvennlig turisme.
- Vi vil gå mot at det opprettes nye kjøpesentre, og vil jobbe mot gratis parkering ved storsentrene.
- Havn og transport er viktige elementer i og for næringsvirksomhet i Tromsø. Kommunen må sørge for at havna kan levere tilstrekkelig elektrisitet og ladestrøm til skip.
- Vi vil innføre miljødifferensiert havneavgift utfra eksos-utslipp og sanntidsovervåke eksosutslipp fra innseilende skip. Kommunen må ellers sikre nødvendige investeringer for effektiv, sikker og miljøvennlig transport og stimulere til utslippsfrie transporttjenester.
- Kultur næringen i Tromsø, altså freelance kulturutøvelse og tilrettelegging, er en viktig næring, både målt innenfor kommunen og i sammenligning med andre kommuner. Kommunen har tidligere hatt en aktiv rolle i å utvikle og bistå denne næringa, og De Grønne ønsker at Tromsø kommune gjenopptar denne rollen.
- Kultur næringene i Tromsø skal ha utslippsfrie og bærekraftige arrangementer. Dette skal innføres gradvis slik at det skapes etterspørsel etter utslippsfrie og bærekraftige varer og tjenester fra leverandører.

Kommunen som pådriver

- Kommunen skal være pilotkunde ved anskaffelse av nye miljørettede tjenester, produkter og løsninger gjennom utviklings- og innovasjonskontrakter.
- Uttak av utbytte for selskaper Tromsø kommune eier skal følge en moderat linje.
- Tromsø kommune skal utøve et «aktivt eierskap» i slike selskaper, og som eier følge prinsipper om økologisk, sosial og økonomisk bærekraft.
- Vi vil sette strenge krav til miljøvennlige byggemåter i alle kommunale bygg, med sikte på at alle nye bygg skal ha et netto positivt utslippsregnskap og minst mulig brutto fotavtrykk.
- Tromsø skal prioritere bærekraftige prosjekter i byggesaksbehandlingen, og alle nye offentlige bygg skal være miljøsertifiserte.

Tromsø sentrum

- Vi vil tilrettelegge for at Tromsø sentrum, som kjernen i kommunen, utvikles på en måte som gjør det til en levende møte- og oppholdsplass med næringsliv, utsmykninger, installasjoner og møteplasser.
- Vi vil tilby gratis wifi og ladepunkter i sentrum, for at både innbyggere og turister skal kunne finne frem, kommunisere og dele opplevelser.

En digital kommune

- All nettrafikk til og fra offentlige nettsider og apper skal være kryptert¹⁶. Kommunen må stille krav til grunnleggende sikkerhet og personvern ved innkjøp av IKT¹⁷-tjenester.
- Alle offentlige data skal gjøres fritt tilgjengelig på veldokumenterte og åpne format, så lenge det ikke går utover personvern eller sikkerhet.
- Tromsø kommune skal være en foregangskommune i bruk av fri programvare, åpne API¹⁸-er og gjøre programvare utviklet av eller på vegne av kommunen åpen under frie lisenser.
- Vi vil stille krav om at alle som samler inn store mengder data om byen må følge strenge regler for personvern og dele de innsamlede data fritt.

16 Kryptert: sørger for at informasjon ikke kan leses av uvedkommende.

17 IKT: Informasjons- og kommunikasjonsteknologi.

18 API: gjør at spesifikke deler av et dataprogram kan kjøres fra en annen programvare.

TROMSØMÅL 10: LEVENDE NÆRMILJØ

De Grønne vil sikre at alle deler av Tromsø skal være gode steder å leve. En politikk for nærmiljø og nabolag må tilpasses forskjeller i indre og ytre kommune. Utbygging må skje på lag med innbyggerne og med god kommunal styring.

Nærmiljøpartiet

- Vi skal ta vare på byens småhusområder, bygge videre på lokalmiljøenes særpreg og bevare bygg som gir områdene karakter.
- De Grønne ønsker høyhus der det passer. De Grønne går derfor inn for at det skal utarbeides en høyhusplan i Tromsø raskest mulig som sier hvor høyhus kan bygges, og hvor det ikke er hensiktsmessig.
- De Grønne ønsker at arbeidet i bydelsutvalg og utviklingslag styrkes.

Beslutninger nærmere folk flest

- Vi vil etablere nye planretningslinjer som gir befolkningen bedre mulighet for medvirkning. Bydelenes rolle i byplanleggingen skal styrkes.
- Vi vil i mye større grad og langt mer forpliktende involvere barn og unge i de politiske prosesser. Vi vil utrede flere muligheter for å gi bydelene større innflytelse i arealplanleggingen.

Kontroll med utbyggingen

- Tromsø skal ha sterkere kommunal styring av byutviklingen, samtidig som planprosessene skal kunne gjennomføres og avsluttes på en akseptabel måte for alle som investerer og bygger i byen.
- De Grønne går imot at utbygging som ødelegger eller griper inn i områder som er regulert til landbruk, natur, friluftsliv eller reindrift. Det er viktig at boligbehovet dekkes uten at det går på bekostning av eksisterende gode bomiljøer eller grøntområder.
- De Grønne vil styrke områdeplanleggingen for å løse de overordnede utfordringene knyttet til trafikk og miljø, fortetting og bevaring, naturforvaltning og bærekraftig infrastruktur.
- Områdereguleringer skal være robuste og bindende og forankret i åpne, inkluderende planprosesser.
- Vi vil ikke gi dispensasjoner til utbygging som skaper dårligere bomiljø til fordel for økt lønnsomhet.

Aktiv områdeutvikling

- Nye områder skal ha boliger som passer for folk i alle livssituasjoner, fra nyfødte til eldre, fra enslige til storfamilier, uansett funksjonsnivå, og en tredje boligsektor skal inngå som en del av

planleggingen. Nye områder skal planlegges for å bli gode nærmiljøer fra første dag. Skoler, barnehager og kollektivtilbud skal stå klart fra de første flytter inn.

- I områder der det er vanskelig å få en utvikling, skal kommunen ta noe av risikoen ved å gå inn og etablere infrastruktur for å løfte attraktiviteten til området også før private utbyggere er på plass.
- Sosiale møteplasser som nøkkel til gode nærmiljø
- Vi vil etablere og legge til rette for allbrukshus som kan fylles med sosiale aktiviteter i samarbeid med frivillige organisasjoner, idrettslag og næringslivet.
- Midlertidig tomme bygg skal kunne tas i bruk til ulike aktiviteter, eksempelvis lokale oppstartsbedrifter, kulturliv eller møteplasser og aktiviteter drevet av frivillige organisasjoner.
- De Grønne vil øke støtten til frivillige, både enkeltpersoner og organisasjoner, som vil sette i gang fysiske miljøtiltak i nærmiljøene.
- Vi vil legge til rette for at innbyggerne tar nærområdet sitt i bruk.
- Vi ønsker vi å få på plass noen lekesoner av høy kvalitet i sentrum, og sørge for at alle områder i byen har gode lekeområder - fra tradisjonelle lekeplasser til mer kreative boltreplasser og trafikkeleplasser.
- Det skal plasseres ut flere sittemøbler tilpasset alle type brukere.
- Vi ønsker flere bilfrie gater i Tromsø sentrum og vi vil legge til rette for bilfritt byliv.

TROMSØMÅL 11: LAVERE FORBRUK - ØKT GLEDE

En del av løsningen på klima- og miljøproblemene er å redusere forbruk. Vi vil legge til rette for at det blir lettere å reparere ting, låne utstyr, dele mer og forbruke mindre. Vi vil ha lavt forbruk og økt livskvalitet. Mer utlån og reparasjon

- Vi vil etablere flere reparasjonsverksteder med utstyrs- og verktøysutlån.
- Vi ønsker at kommunen skal øke kapasiteten på TURBO.
- Vi prioriterer vedlikehold, rehabilitering, restaurering og bevaring framfor nybygg.
- Vi vil legge til rette for gode vilkår for Folkekjøkkenet.

TROMSØMÅL 12: ET KLIMAREGNSKAP SOM GÅR I BALANSE

Verden står i en klimakrise. Tromsøs politikk skal være som minimum i tråd med Parisavtalen hvor vi ska gjøre vårt for å holde temperaturøkningen under 1,5 grader. Tromsø kommune skal omstilles slik at vi blir en nullutslippsby innen 2030 sammenlignet med 1990 nivået. Etter det må vi gå i pluss. Avtrykket vårt stopper ikke ved kommunegrensa. Vi mener Tromsø må bli en kommune hvor innbyggernes klimaregnskap går i pluss.

Vår tids viktigste sak

- Tromsø kommune skal forsterke kommuneplanens samfunnsdel samt arealdel med konkrete mål om utvikling mot et nullutslippssamfunn. På sikt skal planene innfri målet om å gå i pluss. Tromsø skal bruke klimabudsjett og utslippstak i alle sektorer for å nå klimamålene vi setter oss.
- Klima-, miljø- og energiplan skal revideres hyppig for å innfri klimamålene vi setter oss.
- Tromsø kommune skal ved anskaffelser vekte miljø med minimum 50 %
- Tromsø skal jobbe for å få en fossilfri og utslippsfri anleggsdrift i kommunal regi. Deretter skal all bygg og anleggsarbeid i Tromsø gjennomføres uten utslipp i noen ledd.
- Vi må også satse på en fossilfri transport av anleggsmateriell, mindre riving, og gjenbruk av byggematerialer.
- De Grønne vil motarbeide etablering av næringsvirksomhet i kommunen som tar sikte på å utvide Norges olje- og gassvirksomhet i nordområdene, og særlig letevirksomhet langs iskanten i Arktis. Vi vil også motarbeide alle forslag som åpner for oljeboring i Lofoten, Vesterålen, Senja og tilstøtende sårbare områder.

Tromsø må produsere mer energi enn vi bruker

- De Grønne vil jobbe for at alle nybygg i kommunen skal være plusshus, og at man faser inn smartere energibruk. Når bygninger pusses opp, skal slik energisparing og -produksjon alltid ligge til grunn.
- Tromsø skal satse på solcelletak, hvor vi skal få på plass en utredning om hvordan kommunen som byggeier, samt husstandere og næringsliv kan øke antall solcelltak.
- Vi vil ha større bruk av sjøvarme og bergvarme i offentlige bygg.

Utslippsfri transport og avfallshåndtering

- Tromsø skal legge til rette for elektrifisering av næringstrafikk, spesielt for varebiler og lastebiler.
- De Grønne har som mål at avfallshåndteringen må bli utslippsfri.

En klimavennlig turisme

- Cruiseturisme er ikke klimavennlig og Tromsø bør ikke legge til rette spesielt for denne typen turisme.

- Tromsø Havn må innføre miljødifferensierte avgifter til å premiere de mest miljø- og klimavennlige skipene, og kreve høyere avgift for de som forurenses.
- Kapasiteten på flyplassen i Tromsø kan ikke økes, turistnæringens flybruk må reduseres.

Tromsø kommune sine ansatte skal vise vei

- Kommunale flyreiser skal reduseres betydelig, og kommunens reisepolicy bør ha miljøhensyn som et overordnet krav ved valg av reisemåte.
- Kommunens bilpark skal være nullutslippskjøretøy innen 2025 og ha en ladestrategi som innfrir målet.
- Vi vil miljøsertifisere og innføre klimaregnskap for alle kommunens etater, virksomheter og selskaper vi har eierandeler i.
- Det skal være lønnsomt og enkelt for ansatte å ta klima- og miljøvennlige valg. Derfor skal alle kommunale arbeidsplasser ha gode og rimelige kollektivtrafikktilbud, være sykkelvennlige, med sykkelparkering, lademulighet til elsykler, garderobe og dusjanlegg.
- I tillegg ønsker vi at kommunale arbeidsplasser skal ha el-sykler og el-transportsykler til bruk i tjenestereiser.

TROMSØMÅL 13: RENT VANN OG RENT HAV

Menneskenes rovdrift av naturen gjør at økosystemene i og rundt Tromsø er under press, og natur- og friluftsopplevelser risikerer å bli svekket. Denne utviklingen vil vi ikke akseptere. Vi vil ta vare på Tromsø sin kystlinje og elver samtidig som vi gir innbyggerne flere naturopplevelser.

Tromsø kommune skal bli plastfri innen 2030. Dette er et vedtak vi er svært glade for. Vi skal jobbe aktivt for å nå målet. Vi mener samtidig at målet må konkretiseres for å ha effekt. De Grønne skal bidra til utfasing av enkeltprodukter, mer effektiv kildesortering og langt høyere gjenvinnings- og gjenbruksgrad.

Et hav uten plast

- Tromsø skal bli en plastfri kommune innen 2030 og arbeidet for dette må intensiveres.
- Tromsø skal ha som mål å bruke produkter som er produsert av materialer som ikke er fossile og som er biologisk nedbrytbare.
- Plastprodukter som allerede er produsert må taes vare på og avfallsbehandles etter beste evne.
- Kommunen skal støtte bedrifter og forskningsprosjekter i vår region som bidrar til å finne gode alternativer til plast.
- Vi vil fase ut bruk av unødvendig engangsplast i hele Tromsø innen perioden og føre strengere kontroll med byggeplasser sin plastforsøpling.
- Vi vil trappe opp arbeidet med å kartlegge plastforsøpling og gjøre Tromsø til et pionerområde for utprøving av plastfangstteknologi.
- Bildekk og gummigranulater er de to største landbaserte kildene til mikroplast i havet. Vi vil redusere biltrafikken, fase inn alternativer til gummigranulater og fase ut bruk.

TROMSØMÅL 14: RESPEKT FOR DYR OG NATUR

Menneskene står ikke hevet over naturen, men er en del av den. Vi er moralsk forpliktet til å behandle både det enkelte dyret og mangfoldet av liv og økosystemer med respekt. I Tromsø er det et rikt liv med både ville dyr og tamdyr i utmark. Både dyrene og naturen skal respekteres for sin egenverdi og sine grunnleggende behov. Vi vil at Tromsø skal ha en nullvisjon for tap av biologisk mangfold.

Større ambisjoner for biologisk mangfold

- Biologisk mangfold skal støttes og utvikles i Tromsøs grøntområder, de skal ikke reduseres til monokultur.
- Vi vil utvikle mangfoldige beplantningsplaner for byens grønne områder med nye nyttevekster som bærbusker, urter og bie- og humlevennlige planter.

Tromsø som foregangskommune for god dyrevelferd

- Kommunen må ha en handlingsplan innen dyrevern. En slik plan skal ha konkrete mål, tiltak og fordeling av ansvar og finansiering. Planen må utformes i samarbeid med den frivillige sektoren.
- Vi vil ha obligatorisk ID-merking av katter og hunder.
- De Grønne ønsker flere hundelufteparker.
- Tromsø kommune skal være en pådriver for politietterforskning av dyrekrimssaker, og fortsette å jobbe for innføring av dyrepoliti i politidistriktet vårt.
- Vi vil ha dyrevelferd og dyrs egenverdi inn som tema i Tromsøskolen.

TROMSØMÅL 15: NATUREN SOM KILDE TIL LIVSKVALITET

Nærhet til naturen er viktig for innbyggernes trivsel. Naturen bidrar til rikt friluftsliv, god folkehelse, barnas mulighet til utviklende lek og gjør Tromsø til en attraktiv by å bo i og besøke. Derfor skal alle innbyggere ha god tilgang til grøntområder i sitt nærmiljø, og til urørt natur nært byen.

Vern om naturmangfoldet

- De Grønne vil forhindre at urørt natur i Tromsø-området brukes til energiproduksjon (vindkraft, småkraftverk o.l.). Kommunen må være en pådriver for at det eksisterende energiproduksjon effektiviseres og at det utvikles gode energiøkonomiske løsninger.
- Motorisert ferdsel i utmark skal ikke finne sted unntatt i redningsaksjoner, oppsyn, næringsvirksomhet eller til transport for bevegelsehemmede.

Ta bedre vare på byens parker, grøntområder og utfartsområder.

- De Grønne ønsker at man skal bevare Tromsømarka. Vi ønsker en konkret plan som slår fast juridiske grenser som stopper opp bygging og tilrettelegger for friluftaktiviteter, sykling og gåing i marka.
- De Grønne ønsker å utvide antall aktivitetsparker til alle bydeler og områder etter modell fra Charlottenlund.
- Strandlinja skal være åpen for befolkningen og privatisering av strandsonen skal forhindres aktivt.
- Utvalgte områder rustes opp med fasiliteter som toaletter, benker, fellesgriller og tak mot regn.
- Vi vil sikre at byens parker, grøntarealer og utfartsområder tas vare på.
- Vi vil gi frivillige verktøy til å være med å vedlikeholde parker for å sikre lokalbasert beplantning og tilrettelegge for kunnskapsutveksling med innbyggerne.
- Vi vil forby engangsgriller i grøntområder.

Mer friluftsliv for folkehelse og livskvalitet

- Deleordninger for idrett- og friluftsutstyr er fantastiske ressurser som må utvides og bekjentgjøres i befolkningen.
- Vi vil også sikre enkel adgang til skog, mark og rekreasjon ved å utvide kollektivdekning til marka og strender.
- Vi vil legge til rette for flere turområder tilpasset for mennesker med funksjonshemning.
- Vi vil innføre og styrke bruk av naturen i terapisammenheng.

Friluftslivsferie i egen region

- Vi vil gjøre det gratis for alle Tromsøs barn å reise kollektivt i skoleferiene raskest mulig.
- Vi vil også i samarbeide med Turistforeningen, Jeger- og fiskeforeningen og andre for å gjøre hytter og friluftsområder bedre tilgjengelig for befolkninga.

- Vil vil arbeide for bedre informasjon om skredfare og forebygging av skredulykker.
- Vi vil etablere samarbeid med frivillige redningstjenester om sambruk av utstyrslokaler med kommunen

TROMSØMÅL 16: EN NY POLITISK KULTUR

Tromsø skal være en velfungerende, ansvarlig og inkluderende kommune. For befolkninga kan det være vanskelig å engasjere seg i politiske prosesser, og innbyggere og politikere har for lite innflytelse på saker som påvirker nærmiljøet. Derfor vil vi styrke lokaldemokratiet og gjøre det enklere å engasjere seg i politikk. De Grønne mener at kommunens ansatte og virksomhet skal ha en høy etiske standard, hvor misbruk og korrupsjon aldri skal aksepteres.

Samarbeid gir styrke

- De Grønne vil ta initiativ til at det etableres faste samarbeidsmøter mellom viktige aktører i kommunen for å ta opp problemstillinger og utfordringer som angår flere enn bare kommunen eller hver av aktørene sjøl.
- Det er viktig med en velfungerende samarbeidskultur mellom de politiske partiene i kommunen. De Grønne ønsker at samarbeidet mellom partiene styrkes, med respekt for uenigheter og med en visjon om ei god utvikling i kommunen.
- Vi ønsker et samspill med innbyggerne, næringslivet, organisasjoner, fag- og forskningsmiljøer.

Kommunen må være åpen og demokratisk

- De Grønne vil styrke det deltakende demokratiet ved å opprette en veiledningstjeneste for innbyggere som vil ha hjelp til å fremme forslag og forstå saksgang og dokumenter.
- Saksdokumenter hvor offentligheten har rett på innsyn skal legges ut med fulltekst med en gang.
- Det offentlig postjournal skal være tilgjengelig uten behov for bestilling av dokumenter.
- Vi vil innføre lobbyregister for møter med politikere og direktesende politiske møter på web-tv og arkivere dem på kommunens nettsider, både i Kommunestyret, Formannskapet og komitemøtene.
- Avlønning av politikere må skje på et moderat nivå og vi vil senke lønnsgrunnlaget til 80 % av stortingslønnen.
- Kommunale toppledere må ansettes på åremål og kommunen må i stor grad rekruttere ledere med erfaring fra utenfor kommunen, uten sterke bindinger seg i mellom.
- De Grønne vil styrke unges perspektiver i politiske prosesser, innføre stemmerett til 16-åringer i lokalvalg, støtte opp om arbeidet til Ungdomsrådet og opprette et eget barneråd, etter modell fra ungdomsrådet. Involvering av barn og ungdom som høringsinstans i alle store planprosesser er en forutsetning gjennom involvering av alle skoler.

TROMSØMÅL 17: ET ARKTISK FORBILDE I VERDEN

I tillegg til å være en god kommune for innbyggere og tilreisende må Tromsø være sitt internasjonale ansvar bevisst, som en arktisk hovedstad med et varmt hjerte.

Arktisk samarbeid

- Tromsøs posisjon som et arktisk senter, med forskningsinstitusjoner, næringsliv, konferanser etc., er uomtvistelig. Likevel må kommunen arbeide aktivt for å styrke Tromsøs rolle på dette området.

Tromsø skal være en fredsby med rom for debatt

- Vi vil at Tromsø skal stille opp som vertskap for aktører som ønsker å diskutere fredelige løsninger på voldelige konflikter.
- Vi vil støtte arrangementer og organisasjoner som bidrar til mer diskusjon på tvers av historiske, religiøse og ideologiske skillelinjer.
- Vi vil styrke samarbeidet med vennskapsbyer over hele verden. Spesielt gjelder dette vennskapsbyer som opplever store utfordringer og vanskeligheter, som Gaza.
- Tromsø er, og skal fortsatt være, en varm og inkluderende by for alle som er i, eller kommer til byen.

VALGLISTEN

Valglisten ble godkjent av valgstyret 21.05.2019.

1. Barbara Karin Vögele (1967)
2. Sofie Helen Stranger (1991)
3. Askild Gjerstad (1975)
4. Kjell Øystein Netland (1986)
5. Clara Stina Good (1982)
6. Jonas Larsen Nilsen (1993)
7. Sunniva Yngvesdatter Edvardsen (1991)
8. Claude Rouget (1959)
9. Arne Wilhelm Theodorsen (1950)
10. Kristin Mellem (1965)
11. Arinze Stanley Okoli (1974)
12. Madelen Lønnell Mortensen (2000)
13. Jörg Haarpaintner (1971)
14. Emma Jensen (2000)
15. Gavin Tanguay (1969)
16. Marte Lie Noer (1970)
17. Eva Mari Skulgam (1965)
18. Steinar Sneås Skauge (1982)
19. Astrid Eriksen (1975)
20. Georg Heinrich Hansen (1960)
21. Tracy Munthali Lunde (1981)
22. Leonhard Paul Haberl (1992)
23. Asbjørg Fyhn (1948)
24. Rita Zahl (1954)
25. Svein Gunnar Johansen (1975)
26. Guri Grimnes (1972)
27. Marianne Håland (1977)
28. Johannes Willem Kögeler (1958)
29. Bjørg Strand (1953)
30. Ove Aigner Haukenes (1982)
31. Gudrun Hansen (1962)
32. Tor Skulgam (1959)
33. Francis S. M. (Saski) Mennen (1948)
34. Svein Anders Noer Lie (1969)
35. Terje Ingemar Traavik (1943)

Valgprogram 2019 for Miljøpartiet De Grønne i Tromsø.
Medlemsmøtet vedtok valgprogrammet 4.8.2019.

Miljøpartiet De Grønne Tromsø

A: Strorgata 88, 9008 Tromsø

E: Tromso@mdg.no

W: tromso.mdg.no

FB: [TromsøMDG](https://www.facebook.com/TromsøMDG)

Insta: [@mdgtromso](https://www.instagram.com/mdgtromso)